

Retrospektiva

by Emir Sa on Friday, July 13, 2012 at 4:40pm ·

Starosti se ne bojim. Samo se nadam da cemo se sresti kad bude vrijeme i da ce mi ona razjasniti sta je pisac htio da kaze sa pricom koja je moj imenjaka. To je prica koju svaki covjek pise sam, osim onih dijelova kad mu se cini da ispasta tudje grijehi i onih neocekivanih epizoda u kojima trpi hirove apstraktnih sila i prirodnih pojava.

Djetinjstvo je prolog te price, zavodnicki lijep sa tendencijom prevare. One prve scene se niko ne sjeca, osim detalja da je bilo hladno i da su majcina prsa mirisala na suze. Od tog trenutka svaki je dan ispunjen novim otkricem: prvi susret sa vlastitom sjenkom i prvi gutljaj bijele kafe iz majkinog fildzana jednog ljeta; miris novog, tek kupljenog bukvara ili kajdanke pocetkom jednog septembra ili dodir vjetra na rumenom obrazu bilo kad i pozlaceno slovo E u privjesku lancica za rodjendan. Svakog dana svijet izgleda za nijansu drukciji od jucerasnjeg izdanja, bogatiji za neki mali detalj pa makar to samo bile necije pjege, amajlija usivena u rubu hlaca od sitnog sameta ili orahova ljuska. Djetinjstvo je nepregledna zemlja u kojoj se stvarnost tumaci doslovno i metafore su iskrene, doba kojem se ne zna rok trajanja, bezbozno i bezbrizno. Ne postoji, naime, datum ili magican trenutak kad djetinjstvo prestane niti mladost pocne preko noci. Ona moze da se najavi mirisom parfema ili tisinom prvog poljubca, da nam namigne iza zadnje recenice jednog romana i odskrine vrata svijeta o kojem smo sanjali dugo.

Mladost je energicna i vesela jer nema osjecaj odgovornosti. Sva joj snaga neda mira a rizika se ne boji, mozda za njega i ne zna jer mladost plitko misli a duboko osjeca, cak i kad spava. Svoje glava je, neda sebi reci. Mnoga otkrica iz djetinjstva dozive se ponovo u godinama mladosti ali ovaj put duboko, intenzivno, potpuno. Dusa se tako puni buducim uspomnama a svijest sjecanjima koja ce se ljubomorno cuvati kao uslov opstanka u godinama sto dolaze, u godinama zrelosti. A kakav paradoks! u zrelost ulazimo nezreli.

Dug je put do zrelosti, krivudav i kvrgav, obiljezen znakovima sa kojih se cita buduce iskustvo. To je hirovita cesta, nekad vrela, uzarena a nekad ledena, klizava. Po njoj se svako malo pada ali boli tek mnogo kasnije, onda kad sijede vlasu uzmu maha i niko nas vise ne slusa. Mladost ima svoj formalni zavrsetak, nametnut od okoline koja ocekuje od regruta da se uozbilji po povratku iz vojske, od mladenaca da sve znaju. De facto, mladost traje duze od toga i ne mari za norme i obicaje. Koliko god je zrelost pragmaticna, toliko je mladost impulsivna. Zato nam je tako draga, i zato ostavlja toliko traga. Sjetimo se njena nemirna duha kad

god nam, u zrelosti, stave hajam i upregnu kajase; kad pofali zara u vreloj augustovskoj noci i kad nas nafaka uporno obilazi.

Tragovi mladosti su nepristupacni predjeli ispunjeni mirisima bez imena. Samo mladez, od svih tragova, moze da se vidi golim okom ali nije svakom dano takvo povjerenje. Svaki je mladez jedna epizoda iz mladosti, zato se i tako zove. Onaj ispod lijeve sise je mozda najdrazi. Tu je prva ljubav zapecatila sreću.

Zrelost je osjecaj kad vrijeme prolazi brze nego sat stize brojati pa nam navlaci bore prije vremena, varalica jedna. Svu nam pamet svijeta dala postavila barijere, pozlatila ramove pa nam neda iz njih izaci. U svom najboljem izdanju, onom za javnost, zrelost je mudra i snazna. Ispod onog napudranog lica ili ispod njegovane brade, ona je uplasena, cesto razocarana i zbog toga oprezna preko mjere. Zrelost je gospodar maski i majstor prilagodjavanja. Ona ugadja drugima u istoj mjeri u kojoj je mladost, nekad davno, ugadjala samoj sebi. Navlaci maske shodno tudjim potrebama i cini joj se, kad umorna legne i hvata je san, da zivot nije nista drugo nego maskenbal.

Zrelosti nedostaje znatizelja jer nema za nju vremena ili joj se cini da sve zna, da je sve vidjela, sve probala. Svoj vrhunac zrelost dostigne kad shvati sta je sve propustila i osjeti se prevarenom a da ne zna tacno kad i od koga. Najveca mana joj je nedostatak spontanosti, one iste koje ima u izobilju u mladosti i koju zrelost nadomjesti rutinama. U svoju odbranu zbog takvog stanja, zrelost uvijek navodi odgovornost, sav onaj teret koji nosi na svojim plecima i zbog kojeg ponekad izgleda kao jesen, siva, kisovita, jednolicna. U tim kriznim momentima priziva se mladost, kroz sjecanja i vec ispricane price, kroz stare refrene i izblidjele slike. Tako se lakse podnose zamke u koje smo svojevrijem upali.

Da je zivot jedan dan, zrelost bi negdje izmedju prvog sumraka i najavne spice vecernjeg tv-dnevnika ustupila mjesto starosti, zavisno od godisnjeg doba. A da je zivot godina, starost bi se budila u kasnu jesen tek da osjeti u kostima svaku promjenu vremena i polozaj zvijezda. I mladost moze da pohvata zvijezde ali samo kad je nebo bezbrizno i vedro. Starost pak moze da poreda zvijezde na prava mjesta cak i kad se oblaci urote i zgusnu i tako poveze nebo u jednu cijelinu, kao pricu da prica.

Svoju pricu starost prica unazad, u retrospektivi. Drukije ne zna, to je njena jedina perspektiva. Zavlaci se tad izmedju redova, brise zareze i stavlja upitnike, brka imena pa tihim glasom poveze kalendare i datume koji su jednom davno postali njeni praznici i one koji, na zalost, nisu a

htjeli su. I prije nego pocne pricu, brzina kakva jeste, starost posalje
djetinjstvo da kupi sibicu i cigare u trafici na kraju grada, da jadro ne
cuje sta ga je cekalo.
Jer sabija nije nicemu kriva.